

Нескоромний Д.А., здобувач
кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії
внутрішніх справ

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АРЕШТУ НА КОРЕСПОНДЕНЦІЮ, ЯК НЕГЛАСНА СЛІДЧА (РОЗШУКОВА) ДІЯ В ПРОЦЕСІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Створення в кримінально-процесуальній системі окремого інституту процесуальних дій - НСРД дозволило на законодавчому рівні органам досудового розслідування отримувати (збирати) докази або здійснювати перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Запровадження саме НСРД передбачає виконання одного із завдань кримінального провадження: забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів та притягнення винних до кримінальної відповідальності.

НСРД за своєю суттю являються оперативно розшуковими заходами, що ґрунтуються на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини. Тому дії слідчого по підготовці та проведенню НСРД повинні мати чіткий алгоритм на кожному НСРД.

Під поняттям алгоритму слід розуміти систему правил виконання обчислювального процесу, що приводить до розв'язання певного класу задач після скінченного числа

операцій. Для того, щоб розв'язати будь-яку задачу, треба керуватися цілою системою правил — алгоритмом. У літературних джерелах справедливо зазначається, що, оскільки важливою властивістю алгоритму є його результативність, то алгоритмічна інструкція лише тоді може бути названа алгоритмом, коли при використанні певної сукупності початкових даних вона гарантує, що через кінцеве число кроків (дій) буде обов'язково одержаний результат [2].

В свою чергу, алгоритм підготовки та проведенні НСРД можна визначити як систему правил послідовності дій, спрямованих на досягнення зазначеної мети чи на розв'язання поставленої задач за скінчену кількість операцій.

Метою алгоритмізації слідчої діяльності є її оптимізація, підвищення ефективності, об'єктивності отриманих результатів, скорочення термінів розслідування та створення реальних передумов для розробки автоматизованих систем обробки та оцінки отриманої інформації, прийняття рішень у певних типових ситуаціях [3].

В ході досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий, прокурор, а у випадках передбачених КПК України, слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором прийнявши рішення про проведення НСРД починають етап їх підготовки та безпосереднього проведення НСРД як особисто чи дають доручення уповноваженим органам на їх проведення.

Етап підготовки та проведення конкретної НСРД являються індивідуальними, які залежать від методів їх виконання та визначеними підзаконними нормативними актами органів, що забезпечують їх проведення.

Арешт на кореспонденцію може накладатися на кореспонденцію, адресовану конкретній особі або відправлену цією особою. Враховуючи, що накладення арешту на кореспонденцію передбачає собою втручання у приватне спілкування не можна накладати арешт на кореспонденцію, яка

надходить на конкретний адрес або відправляється з нього, без зазначення особи, якій адресується кореспонденція.

Метою накладення арешт на кореспонденцію є отримання інформації, яка міститься в поштовій кореспонденції, телеграмах, щодо злочинної діяльності особи, її протиправних зв'язках, місцезнаходження розшукуваної особи, виявлення предметів та речовин заборонених до обігу. В зв'язку з чим у клопотанні про накладення арешту на кореспонденцію особи і відповідно в ухвалі слідчого судді, окрім загальних відомостей, передбачених ст. 248 КПК України, мають бути вказані конкретна установа зв'язку (відділення, оператор, провайдер), на керівника якої покладається здійснювати контроль і затримувати зазначену кореспонденцію (певні її різновиди або усі види кореспонденції), порядок невідкладного інформування цією установою слідчого про затримання кореспонденції [2], прізвище, ім'я та батькові особи, точна адреса цієї особи, термін, протягом якого зберігається арешт на кореспонденцію [2]. Подальшому слідчий або за його доручення уповноважені органи направляють ухвалу слідчого судді до установи зв'язку для безпосереднього її виконання. Керівник установи зв'язку повідомляє слідчого про затриману кореспонденцію.

Накладення арешту на кореспонденцію передбачає собою його огляд та виїмку, в разі виявлення в кореспонденції речей (у тому числі речовин), документів, що мають значення у кримінальному провадженні. Тому в ухвалі слідчого судді про накладення арешту на кореспонденцію зазначається огляд і виїмка кореспонденції.

Процесуальний огляд затриманої кореспонденції проводиться в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а за необхідності - за участю спеціаліста. У присутності зазначених осіб слідчий вирішує питання про відкриття і оглядає затриману кореспонденцію.

В ході проведення огляду і виїмки кореспонденції слідчий зобов'язаний забезпечити збереження в таємниці факту

проведення НСРД, забезпечити цілісність затриманої кореспонденції; зберегти в таємниці відомості, що містяться в кореспонденції [2]

Зважаючи на те, що наданням послуг зв'язку займаються у тому числі й комерційні структури, де працівники не мають допуску до відомостей, що містять державну таємницю, вимога в обов'язковому порядку присвоєння гриф таємності може ускладнити процес реалізації заходу. В зв'язку з цим, ми погоджуємося з позицією Луцика В. який пропонує, що у випадку накладення арешту на кореспонденцію, яка доставляється приватними поштовими службами, слідчому, прокурору доцільно прийняти рішення про не засекречення протоколів НСРД, а попереджати їх учасників про кримінальну відповідальність за розголошення даних досудового розслідування [26, с. 235].

Список використаних джерел

1. Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Спільний наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>

3. Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства : Постанова Пленуму Верховного суду

України від 28 березня 2008 р. №2 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua>